

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียน พลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ตำนิยม ในอาชีพกับการเลือกอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ทัศนยา ทองภักดี *

อัจฉรา สุขารมณ์ **

ดร.อรพินทร์ ชูชม ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการคือ ประการแรก เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียน---ประการที่ 2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตำนิยมในอาชีพ บุคลิกภาพ และการเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 770 คน จากโรงเรียน 8 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกอาชีพกลุ่มคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์มากเป็นอันดับแรก รองลงมาเลือกอาชีพกลุ่มบริการลูกค้า กลุ่มวิจิตรศิลป์ และอันดับสุดท้ายคือกลุ่มการจัดการเครื่องจักร และจากการศึกษาความสัมพันธ์ พบว่าตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ ยกเว้นตัวแปรลักษณะของครอบครัว สถานภาพของครอบครัว

สถานภาพการทำงานของบิดาและมารดา บุคลิกภาพ (เก็บตัว-แสดงตัว) และค่านิยมในอาชีพไม่พบความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย แต่การที่มนุษย์จะได้มาซึ่งปัจจัยดังกล่าว มนุษย์ก็ต้องทำงาน หรือประกอบอาชีพ ดังนั้นอาชีพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เพราะมีความเกี่ยวพันกับการดำรงชีวิต เศรษฐกิจชื่อเสียง ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในตนเอง และรู้สึกว่าคุณค่า อีกทั้งแสดงถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และทำประโยชน์ให้แก่สังคม สภาพสังคมปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีอาชีพเพิ่มขึ้นมากมายหลายสาขา ทำให้ต้องมี

* นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** รองศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง กิซบวร์ก (Ginzburg. 1967:44) กล่าวว่า การเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของแต่ละบุคคลแต่ละคนมักจะเลือกอาชีพแตกต่างกัน การตัดสินใจเลือกอาชีพมีผลต่อบุคคลนั้นและสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก

การเลือกอาชีพมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ บุคคลใดที่สามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพของตน บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ถ้าเลือกไม่เหมาะสมบุคคลนั้นก็อาจจะประสบความล้มเหลว เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตของบุคคลนั้น

ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลแต่ละบุคคลนั้น ควรจะให้ความสนใจและความสำคัญแก่บุคคลที่จะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะอยู่ในช่วงอายุ 15-17 ปี ซึ่งซูเปอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529:97; อ้างอิงมาจาก Super 1953) กล่าวว่า เป็นช่วงที่นักเรียนจะพิจารณาและทดลองเลือกอาชีพตามความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม ความสามารถและโอกาสในการได้งานทำ

นอกจากนี้ การเลือกอาชีพยังขึ้นอยู่กับอิทธิพล 2 ประการคือ (1) อิทธิพลภายใน ได้แก่ ความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ บุคลิกภาพ ความถนัด และความต้องการส่วนตัว และ (2) จากอิทธิพลภายนอก ได้แก่ ครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคมและเพื่อน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงคิดว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ค่านิยมในอาชีพกับการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆ บริการแนะแนว

และบริการต่างๆ ให้แก่เด็กอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสนับสนุนนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนสำหรับไปพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่านิยมในอาชีพ บุคลิกภาพ และการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 770 คน เป็นนักเรียนชาย 350 คน นักเรียนหญิง 420 คน จากโรงเรียน 8 โรงเรียน ๆ ละ 2 ห้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภูมิหลังของนักเรียน แบบสำรวจบุคลิกภาพ แบบสอบถามค่านิยมในอาชีพและแบบสอบถามการเลือกอาชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS) วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยแสดงจำนวนและร้อยละ
2. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกอาชีพของนักเรียนกับตัวแปรภูมิหลังของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพและค่านิยมในอาชีพโดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	350	45.5
- หญิง	420	54.5
2. คะแนนเฉลี่ยสะสม		
- 2.60 ขึ้นไป	321	41.7
- 2.00 - 2.50	151	19.6
- ต่ำกว่า 2.00	298	38.7
3. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
- น้อยกว่า 20,000 บาท	199	25.8
- 20,001 - 30,000 บาท	468	60.8
- มากกว่า 30,000 บาท	103	13.4
4. ลักษณะของครอบครัว		
- ครอบครัวเดี่ยว	440	57.1
- ครอบครัวขยาย	330	42.9
5. สถานภาพของครอบครัว		
- อยู่ด้วยกัน	602	78.2
- แยกกันอยู่	168	21.8
6. ระดับการศึกษาของบิดา		
- ไม่จบการศึกษา	12	1.6
- ประถมศึกษา	300	39.0
- มัธยมศึกษา	176	22.9
- อนุปริญญา	165	21.4
- อุดมศึกษา	117	15.2
7. ระดับการศึกษาของมารดา		
- ไม่จบการศึกษา	23	3.0
- ประถมศึกษา	371	48.2
- มัธยมศึกษา	158	20.5
- อนุปริญญา	131	17.0
- อุดมศึกษา	87	11.3

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
8. สถานภาพการทำงานของบิดา		
- ทำงาน	683	88.7
- ไม่ทำงาน	87	11.3
9. สถานภาพการทำงานของมารดา		
- ทำงาน	574	74.5
- ไม่ทำงาน	196	25.5
10. กลุ่มอาชีพ		
- บริการทางสังคม	19	2.5
- บริการงานเสมียน	50	6.5
- บริการสุขภาพ	56	7.3
- เกษตรกรรม	13	1.7
- บริการลูกค้า	122	15.8
- วิจิตรศิลป์	118	15.3
- คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	137	17.8
- ธุรกิจก่อสร้าง	12	1.6
- บริการการศึกษา	5	0.6
- บริการด้านกฎหมาย	20	2.6
- การขนส่ง	9	1.2
- การขาย	5	0.6
- การจัดการ	99	12.9
- งานช่าง	27	3.5
- การจัดการเครื่องจักร	2	0.3
- ไม่ตอบ	76	9.8
รวมทั้งสิ้น	770	100.0

จากตาราง 1 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 770 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิงจำนวน 420 คน มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.60 ขึ้นไป จำนวน 321 คน รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 20,000 - 30,000 บาท จำนวน 468 คน ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว 440

คน สถานภาพของครอบครัวอยู่ด้วยกัน 602 คน บิดาและมารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 300 คน และ 371 คนตามลำดับ สถานภาพการทำงานของบิดามารดา บิดาทำงานนอกบ้าน 683 คน และมารดาทำงานนอกบ้านเช่นกันจำนวน 574 คน

นอกจากนี้ กลุ่มอาชีพที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกเป็นส่วนใหญ่คือ กลุ่มอาชีพคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จำนวน 137 คน รองลงมาคือกลุ่มอาชีพบริการลูกค้าจำนวน 122 คน กลุ่มอาชีพวิศวกรจำนวน 118 คน กลุ่มอาชีพการจัดการจำนวน 99 คน และกลุ่มอาชีพที่นักเรียนเลือกน้อยที่สุดคือ กลุ่มอาชีพการจัดการเครื่องจักรจำนวน 2 คน

ตารางที่ 2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับภูมิหลังของนักเรียน บุคลิกภาพ (เก็บตัว-แสดงตัว) และค่านิยมในอาชีพ

ตัวแปร	χ^2
เพศ	148.56***
ลักษณะของครอบครัว	16.97
สถานภาพของครอบครัว	11.75
สถานภาพการทำงานของบิดา	18.51
สถานภาพการทำงานของมารดา	9.07
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	60.31***
ระดับการศึกษาของบิดา	109.047***
ระดับการศึกษาของมารดา	100.44***
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	42.96*
บุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัว	7.69
ค่านิยมในอาชีพ	11.72

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 2 พบว่า เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนรายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ยกเว้นตัวแปร ลักษณะของครอบครัว สถานภาพของครอบครัว สถานภาพการทำงานของบิดาและมารดา บุคลิกภาพ (เก็บตัว-แสดงตัว) และค่านิยมในอาชีพไม่พบความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแยกย่อยตามตัวแปรพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน โดยพบว่า เพศชายจำนวนมากเลือกอาชีพกลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ส่วนเพศหญิงเลือกอาชีพกลุ่มบริการลูกค้า เช่นเดียวกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ เลือกอาชีพกลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วย ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

เลือกอาชีพกลุ่มบริการลูกค้า สำหรับนักเรียนที่บิดาและมารดามีการศึกษาในระดับต่างกัน มีการเลือกอาชีพดังนี้คือ นักเรียนที่มีบิดาและมารดา จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเลือกอาชีพกลุ่มบริการลูกค้า นักเรียนที่มีมารดาจบการศึกษาระดับอนุปริญา กับนักเรียนที่มีบิดาและมารดาจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเลือกอาชีพกลุ่มวิจิตรศิลป์ ส่วนนักเรียนที่มีบิดาจบการศึกษาระดับอนุปริญา กับนักเรียนที่มีบิดาและมารดาไม่จบการศึกษาในระดับใดเลยเลือกอาชีพกลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

สรุปกลุ่มอาชีพที่นักเรียนเลือกมีจำนวนมากสอดคล้องกันทั้งในกลุ่มรวม และแยกตามกลุ่มย่อยได้แก่ กลุ่มอาชีพคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ กลุ่มบริการลูกค้า และกลุ่มวิจิตรศิลป์

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกกลุ่มอาชีพคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มากเป็นลำดับแรก รองลงมาเลือกกลุ่มบริการลูกค้า กลุ่มวิจิตรศิลป์ และอันดับสุดท้ายคือ กลุ่มอาชีพการจัดการเครื่องจักร และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นตัวแปรลักษณะของครอบครัว สถานภาพของครอบครัว สถานภาพการทำงาน ของบิดาและมารดาบุคลิกภาพ(เก็บตัว-แสดงตัว) และค่านิยมในอาชีพไม่พบความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- Ginzburg, Eli. (1967). **The Development of Human Resources**. New York : McGraw-Hill, Inc.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). เอกสารประกอบการสอนแนะแนว 515 ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.